

KATONAI REPÜLÉS

GÉPEK ÉS

EMBEREK

HADI HISTÓRIÁK

arany/sas

IX. ÉVFOLYAM

2009/8

590 FORINT

ROMÁN LÉGIERŐ

CSÚCSRA JÁRATÁS

Lord Mountain 2009

SEGÍTSÉG AZ ÉGBŐL

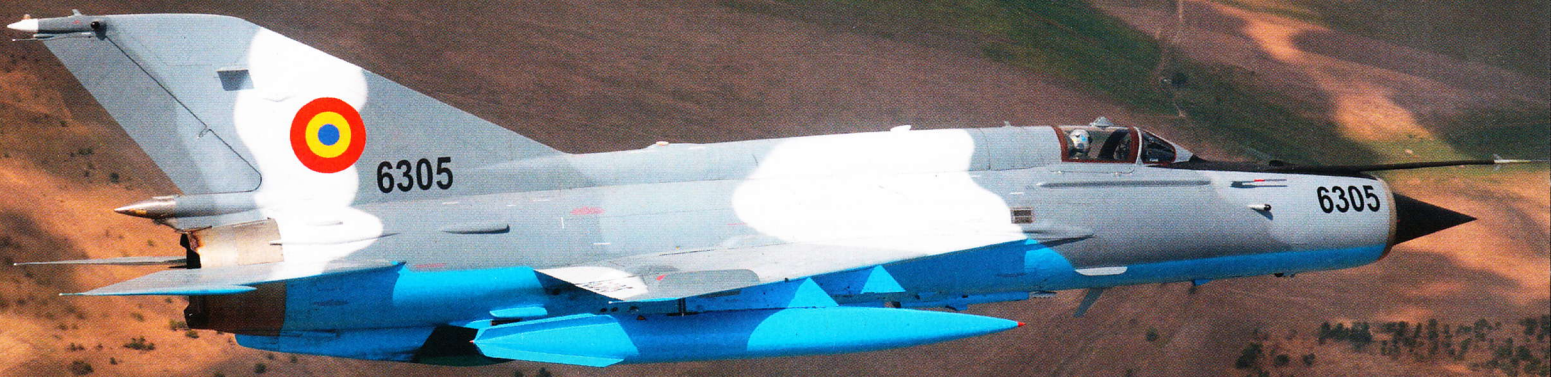
Közvetlen légi támogatók

www.aranyzas.hu

A ROMÁN LÉGIERŐ

MARNIX SAP ÉS CARLO BRUMMER MIAS AERO

Ahol még mindig a MiG-21-es a sztár

Ceașescu 1989. decemberi bukását követően Románia két évtizeden belül kommunista diktatúrából a NATO és az Európai Unió tagjává vált. Ez idő alatt a légierő – a többi fegyveres erőhöz hasonlóan – is hatalmas változásokon esett át. Izraeli segítséggel modernizálták a MiG-21-eseket, hasonló technológiával létrehozták a korszerű IAR-99C Soim gyakorlógépet, és a meglévő Puma helikopterek bázisán kifejlesztették az IAR-330 SOCAT csatahelikoptert.

Napjainkra azonban eljutottak oda, hogy új, modern gépek rendszeresítése vált szükségessé. Az előregedett An-26-osok leváltására már megrendelték a C-27J Spartanokat, és a MiG-21-esek leváltását is tervezik, bár ez utóbbi programot a gazdasági világválság néhány évre parkolópályára terelte.

1989-ben a légierőben mintegy 32 000 katona szolgált, melyek alig harmada volt sorállományú. Az 512 harci gépet három hadosztályba szervezték, mindegyikben két-két ezred volt, egyenként két vagy három vadászpilóta- és egy vadászbombázó-századdal. A géppark gerincét a MiG-21-es különböző változatai alkották, de megtalálható volt néhány példány a MiG-15-ösből és

a MiG-29-esből egyaránt, néhány MiG-23-as és számos hazai gyártású IAR-93 Orao csapásmérő mellett.

A LANCER-PROGRAM

Románia 1994 elején csatlakozott a Partnerség a Békéért programhoz, amelyet a NATO előszobájának tekintettek, a szövetségbe végül 2004-ben nyertek felvételt. Ahhoz, hogy erre sor kerülhessen, szükség volt a

géppark kompatibilissá tételére. Mivel nem rendelkeztek a megfelelő forrásokkal új gépek rendszeresítésére, sőt, a meglévő MiG-29-esek üzemeltetése is problémába ütkö-

zött (azokat 2003-ban ki is vonták a hadrendből), ezért a meglévő MiG-21-esek egy részének átfogó modernizálása mellett döntöttek. 300 millió dollárért az izraeli Elbit se-

gítségével magas üzemidő-tartalékkal rendelkező MiG-21M, MF és UM változatú gépeket alakítottak át, egészen pontosan 71 darab csapásmérő MiG-21 LanceR A, 25 vadász feladatkörű LanceR C és 14 kétkormányos LanceR B gyakorlógépet.

A csapásmérő változat prototípusa 1995. augusztus 22-én emelkedett először a levegőbe. A típust Elta EL/M-2001B típusú radarral szerelték fel, a műszerfalon egy többfunkciós kijelző kapott helyet, fölötte pedig egy HUD, és alkalmassá tették a HÖTAS rendszer alkalmazására is. Így a pilóta a gázkaron és a botkormányon elhelyezett kapcsolókkal vezérelheti a kijelző menüjét, jelölheti meg a célpontokat, választhatja ki az útvonalpontokat, stb. PCM CIA kártyával tölthetők fel az előzetesen meghatározott célpont-koordináták, fordulópontok és frekvenciák, majd a bevetés végrehajtása után a kiértékeléshez ugyanígy le is lehet tölteni az adatokat. Ez utóbbit segíti még a fedélzeti videofelvevő, amely rögzíti a többfunkciós kijelző és a HUD képét, valamint a rádióforgalmazást. Az elsők között alkalmazott Elbit DASH típusú sisakba szerelt kijelző nemcsak a célzáshoz használható, de segítségével minden körül-

mények között látható többek között a sebesség vagy az állásszög is. A gépet alkalmassá tették keleti és nyugati eredetű függesztmények hordozására, akár aszimmetrikus konfigurációban is.

A kétszemélyes LanceR B-k a csapásmérővel azonos álcázófestést hordanak, valamint azokban is csak egy többfunkciós kijelző található. A vadász változatú LanceR C nagyobb teljesítményű Elta EL/M-2032 típusú Doppler-radart kapott, amely vadászgép méretű célokat állítólag 50-60 kilométer távolságból képes felderíteni. Egyszerre nyolc légi célt tud követni, miközben további másik tíz után kutathatja az eget, de rendelkezik különböző levegő-föld üzemmódokkal is. A másik két változathoz hasonlóan ezt is felszerelték MIL STD 1553B típusú adatbusszal, besugárzásjelzővel, műcélzóróval, korszerű hibrid navigációs rendszerrel és rádiókkal, de a pilótafülkéjében már két multifunkciós kijelző kapott helyet. A vadászváltozat képes az R-73-as, R-60-as, R-3S, R-13M, Magic II-es és Python-3-as rakéták hordozására, míg a csapásmérők a különböző Mk és FAB sorozatú nem irányított bombák mellett indíthatják a Rafael Griffin és Lizard

lézervezrlésű, valamint az Opher infravörös irányítású bombákat is. Az utolsó gépet 2003-ban adták át.

IAR-99 SOIM

1975-ben kezdte meg a bukaresti INCREST az IAR-99 kétszemélyes gyakorlógép fejlesztését az L-29-es pótlására. 1987 és 1989 között 17 példányt adtak át, melyeknek kitűnő a teljesítményük és jók a repülőtulajdonságaik, bár az avionikájuk fölött hamar eljárt az idő. Ezért 1992-ben izraeli segítséggel elkészítették az IAR-109-es prototípust, amely azonban nem jutott el a sorozatgyártásig, bár mind a mai napig repül a légierő kötelékében. A LanceR-program sikeres végrehajtása után az Elbit segítségével nyolc IAR-99 Standard gépet korszerűsítettek, nyolc gépet pedig újonnan készítettek el – az új változat az IAR-99C Soim nevet kapta. A román gyártmányú Rolls-Royce

sokkal biztosítják ott a légvédelmi készültséget (a NATO-ból szinte egyedülálló módon a Magyar Légierő ebben nem vett még részt). A személyi állomány nagy része is Aranyosgyéresről költözött ki a balti államba. A 2007. augusztus–november között lezajlott kitelepülés során szerencsére csak gyakorló bevetéseken vett részt a kilenc pilóta. A tervek szerint a Román Légierő három-négy évente biztosítja majd a balti államok légvédelmét. Aranyosgyéresen települt még a brassói gyártású IAR-330L Pumákkal felszerelt 713. helikopterszázad, míg az ugyanilyen gépekkel felszerelt 714. század a temesvári repülőtéren szolgál. 2008 végén kaptak nyolc úgynevezett NATO Pumát, amelyeket az IAR-330 SOCAT változathoz hasonlóan korszerűsítettek, de nem rendelkeznek azok fegyverrendszeivel.

Viper 632-41M hajtóművekkel felszerelt gépek repülőelektronikája hasonlít a LanceR-ére, az első ülésben két multifunkciós kijelző egészíti ki a HUD-ot, de a Dash sisakcélzót is használhatják. Ugyanaz a MIL STD 1553B adatbusz, valamint az adatfeltöltő és kiértékelő rendszer is. A gépeket virtuális radarral is felszerelték, mellyel az elfogást is gyakorolhatják, és a légi harc gyakorlását segíti a besugárzásjelző is. Az ellenséges környezetben működést segítik a műcélzórók, valamint a gépre függeszthető zavarókonténer, de a szárnyak alá, a fegyverzet mellé lézeres célmegjelölőt és felderítőkonténer is szerelhetnek.

A SZERVEZET

A Román Légierőnek öt aktív és két tartalék bázisa van. Az előbbieket sorába tartozik Cămpia Turzii (Aranyosgyéres), Borcea-Fetesti, Bucuresti-Otopeni, Bacau és Boboc, míg

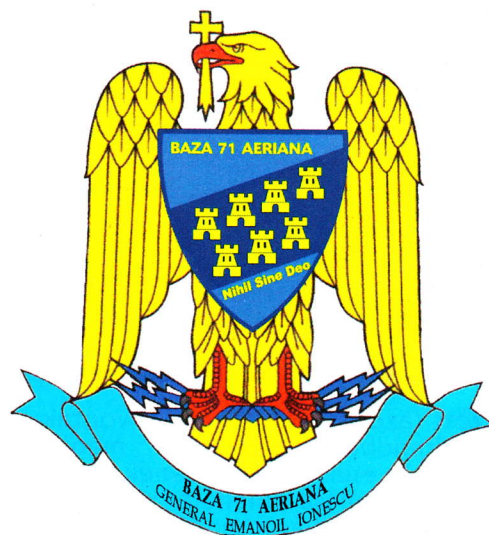
az utóbbiakon csak egy-egy helikopterszázad települt.

ARANYOSGYÉRES, 71. LÉGI BÁZIS

A Kolozsvár melletti bázis 2001-ben kapta meg első LanceR-eit, majd a következő évben kivonták a hadrendből a szervezetileg az ő kötelékben szolgáló, de a Temesvár-Giarmata repülőtéren települő utolsó MiG-23-asokat. Napjainkban a 71-esek állományában négy század található, kettő LanceR-ekkel, kettő pedig helikopterekkel. A 711. vadászrepülő-század A és B, míg a 712. B és C változatú LanceR-eket használ. Az utóbbi egység biztosította a gépeket a Baltica 07 hadművelethez, amikor is négy LanceR és 67 fő kitelepült a litvániai siauliai légi támaszpontra, hogy a balti államok légvédelmét ellássa. Észtország, Lettország és Litvánia ugyanis nem rendelkezik vadászgépekkel, ezért a NATO-államok 3-4 hónapos váltá-

BORCEA-FETESTI, 86. LÉGI BÁZIS

A Fekete-tengerhez közeli bázison két vadászszázad szolgál, a B és C változatú LanceR-ekkel felszerelt

861. légvédelmi feladatkörben, míg az A és B változatú gépekkel repülő 862-esek földi célok ellen. Ez a bázis volt kijelölve, hogy a békepartneri program keretén belül közös bevetéseket repülhessenek a NATO-val még a csatlakozás előtt, ennek megfelelően viszonylag hamar megkapták a modernizált MiG-21-eseket, és különleges képzéseken is átestek. Ezek után nem meglepő, hogy az egység számos nemzetközi hadgyakorlaton vett részt, még a békepartneri időkben küldtek gépeket Szlovákiába, Törökországba, Bulgáriába és Franciaországba, míg az utóbbi években számos kétoldalú gyakorlatnak biztosítottak helyet saját bázisukon. Repültek náluk francia Mirage-ok, angol Harrierek és Jaguarok, valamint amerikai F-15E-k is. Az évtizedünk elején itt szolgált még a 38. felderítő repülőszázad is,

An-30-asokkal és kínai gyártmányú Il-28-asokkal felszerelve, de ez utóbbiakat 2001-ben kivonták, míg az Antonovok áttelepültek Bukarest mellé. Az egységhez tartozik a 863. helikopterszázad is, amely azonban IAR-330L Pumáival Constanța nemzetközi repülőterén, Mihail Kogălniceanun települt.

BACAU, 95. LÉGI TÁMASZPONT

A 95. légi támaszpont kötelékébe két század tartozik. A 951. vadászrepülő-század LanceR A és B gépekkel földi célok elleni feladatokat lát el, míg az IAR-330L Pumákkal felszerelt 952. helikopterszázad kutató-mentő, sebesültszállító, felderítő és általános szállító célokat tölt be. Ez utóbbinál tanulják meg a többi, szintén Pumát használó egység pilótái a

sebesültszállító bevetések végrehajtását. A 2005-ös árvíz során a bacauai helikopterek több mint 500 főt mentettek ki, valamint 200 tonnát is meghaladó mennyiségű egészségügyi ellátmányt juttattak célba. A nagyvárosba ékelődő repülőtéren található az Aerostar repülőgépgyár, amely a LanceR-program végrehajtása mellett felelős a Román Légierőben szolgáló legtöbb típus nagyjavításáért és esetleges modernizálásáért. A típus kivonása előtt itt készítették el a MiG-29 Sniper prototípust is. Ennek megfelelően a 95-ösök nagy szerepet kaptak a LanceR rendszeresítésében. Ugyanakkor Bacauban a hatvanas évek vége óta komoly képzési tevékenység is folyik, itt települt a 205. vadászrepülő-század, amely a LanceR-pilóták típusátképzéséért felelős. Ez az egység azonban nem a 95. légi támaszpont kötelékébe tartozik, hanem a boboci hajóiskolába.

BUKAREST-OTOPENI, 90. SZÁLLÍTÓBÁZIS

A Bukarest nemzetközi repülőterén található szállítóegység igazi vegyes gépparkkal rendelkezik, melyet öt repülőszázadba szerveztek. A 901. stratégiai repülőszázad pillanatnyilag három C-130B-vel és egy C-130H-val rendelkezik. Románia volt az első a Varsói Szerződés tagállamai közül, amely rendszeresítette a Herculest. 1996 októberében kapták meg az első két C-130B-t, amelyet öt hónap múlva még kettő követett – ezeket a gépeket eredetileg a Magyar Légierőnek szánták Amerikában. Magukért az akkor már évek óta a sivatagi tárolóhelyen porosodó

őreg masinákért nem kellett fizetni, csak a nagyjavításukért. Ezek később kulcsszerepet játszottak abban, hogy Románia egyre komolyabb részt vállalhasson a különböző nemzetközi békefenntartó és terrorizmus elleni hadműveletekben, melyek közül a legfontosabb a közel öt-száz fős afganisztáni misszió. Az erőltetett használat megtépázta a gépek hadrafoghatóságát, ezért 2004-ben megvásárolták az Olasz Légierő egyik feleslegessé vált C-130H-ját. Ez a Lockheed Martin greenvillei üzemében hosszas nagyjavításon és modernizáláson esett át, így csak 2007 februárjában érkezett meg Otopenibe. Ugyanakkor szerződést kötöttek a korábbi C-130B-k hasonló modernizálására is, amelynek befejeztével az összes román C-130-as megfelel majd a H változatnak.

A 902. szállító és felderítő repülőszázad az Antonov tervezőiroda két hajtóműves gépcsaládját használja.

Ugyan az utolsó An-24-est 2007-ben kivonták a hadrendből, a 902-esek kötelékében továbbra is megtalálható négy An-26-os és egy An-30-as. A századnak 22 fő hajózója van (az An-26-os öt fővel repül), és évente átlagosan száz órát töltenek a levegőben. Az An-30-as fotófelderítő és térképészgépből három darabot szereztek be 1976-ban, az egyetlen megmaradt példány általában a Nyitott Égbolt szerződéssel kapcsolatos repüléseket teljesíti. Ilyenkor a gépet két Wild RC-30-as térképészkamerával, egy nagy formátumú (152 mm-es) Zeiss LMK-1000-es és két francia gyártmányú Omera 33-as kamerával szerelik fel. Ez utóbbi optimális körülmények között 10 cm-es felbontást biztosít. A fényképezőgépek a GPS-navigációs rendszerrel összhangban működnek.

Mivel az Antonovok egyrészt viharos gyorsasággal repülnek ki az üzemidejüket, másrészt nem tökéletesen NATO-kompatibilisek, ezért 2006. novemberben hét darab Alenia C-27J Spartan rendszeresítése mellett döntöttek. Ezt a tender másik résztvevője, az C-295-öst gyártó EADS azonban megfellebbezte, ezért magára a szerződés aláírására

a legfelsőbb bíróság döntése nyomán csak 2007 decemberében került sor. Az első C-27J-t eredetileg 2008 végén kellett volna átadni, de erre idáig nem került sor.

A 903. szállítóhelikopter-század kutató-mentő és – nevének megfelelően – általános szállítófeladatokat lát el, pillanatnyilag IAR-330L Puma gépeivel. Általában két helikoptert ad 45 perces kutató-mentő készütséget. A század tizenöt hajózója évente átlagosan 80 órát tölt a levegőben, azonban 2008 elejére már csak két helikopter (egy-egy kutató-mentő és szállító) állt rendelkezésükre, a másik három a brassói helikoptergyárban volt nagyjavításon. A bacui egységhez hasonlóan ők is nagy szerepet játszottak a 2005-ös és 2006-ös árvíz során.

A Román Légierőben jelenleg folyik 12 IAR-330L Puma modernizálása IAR-330M NATO Puma jelzéssel. Ezeket felszerelik időjárás-felderítő ra-

egy részét mereven beépített gépágyúval és az ajtóban mozgathatóan elhelyezett géppuskával fegyverezték fel. Ez azonban nem elégítette ki a korszerű harci helikopterrel szemben támasztott igényeket, így 1992-ben az izraeli Elbit segítségével hozzáfogtak a Puma 2000 programhoz, létrehozva a SOCAT kombinált szállító- és csatahelikoptert.

1995-ben született meg a szerződés 24 meglévő IAR-330L átalakításáról. Az új helikopternek képesnek kellett lennie földi célok támadására, felderítésre (az adatok valós idejű átjuttatásával), csapatok kihelyezésére és kivonására, kutató-mentésre, valamint hagyományos szállítófeladatok ellátására, éjjel és nappal, minden időjárási körülmény között. Az első két példányt az IAR-330L két prototípusából alakították ki, az első felszállásra 1998. május 26-án került sor. A gépek fegyverrendszerét egy az orr alá szerelt mozgatható 20

darral, tehetetlenségi és műholdas navigációs rendszerrel, többfunkciós és digitális mozgó térképes kijelzőkkel, a legfontosabb funkciók elérhetőek lesznek a kollektíven és a botkormányon elhelyezett kapcsolókkal, és alkalmassá teszik őket az éjjellátó szemüvegek alkalmazására. A SOCAT (elektrooptikai felderítő és páncéltörő rendszer) változattól mindössze az különbözteti majd meg őket, hogy nem kapják meg 20 mm-es gépágyút, a fegyverhordó pilonokat, valamint az orra szerelt szenzortornyot, amelyben a csataváltozaton elhelyeztek egy-egy infravörös és látható fénytartományban dolgozó kamerát, valamint lézeres távolságmérőt és céljelölőt. A gépek közül nyolc kerül Aranyosgyéresre, míg a többi Otopenibe.

A 904. és 905. harcihelikopter-század 36 pilótával és 23 IAR-330 SOCAT csatahelikopterrel rendelkezik.

Románia 1974. július 30-án írta alá a szerződést a francia SA-330L Puma helikopter licen gyártásáról. Az IAR brassói üzemében elkészített első IAR-330L jelzésű gép 1975. október 22-én emelkedett a levegőbe. 1977-től összesen 104 példányt készítettek el, részben exportra. A gépek

mm-es GIAT THL-20 gépágyú alkotja 850 lőszerrel, valamint a törzs oldalára szerelt tartókra függeszthető négy UB-16-57-es rakétablokk, illetve 8 darab Rafael Spike-ER irányított páncéltörő rakéta.

Az első példányt 2001 elején adták át a Titu-Boteniben települt 612. csatahelikopter-századnak, majd az egység feloszlásával 2004-ben az összes SOCAT átkerült Otopenibe. Az utolsó, 25. példányt 2005. június 9-én adták át – egy gépet még 2001-ben összetörtek, ezért növelték meg a legyártott gépek számát. Még ez előtt sor került azonban a típus első külföldi megmértetésére, amikor is a 90. légi támaszpontonról negyven fő és négy SOCAT kitelepült bosznia-hercegovinai Banja Lukába, hogy az EU Althea nevű békefenntartó missziójában szállító, felderítő, kutató-mentő és evakuáló feladatokat láthassanak el. Az első hat hónapban több mint 250 bevetés során mintegy 600 órát töltöttek a levegőben.

OKTATÁS ÉS KÉPZÉS

A Román Légierőnek három iskolája van. A brassói Henri Coanda Légierő-akadémia feladata pilóták, navigá-

tak meg. Összesen tizenhat 9-12-es és négy 9-51-es változatú gépet vettek át, illetve Moldovától kaptak egy nagy gerincű 9-13-ast is. A típus kivonása után rövid ideig nyolc LanceR A és B szolgált itt, majd azokat 2004-ben áttelepítették Borcea-Fetestibe, amelynek alárendeltségébe tartozik ma a bázis.

A másik tartalék bázis Temesvár repülőtérén található, a 71. légi támaszpont alárendeltségében. Egykor innen repültek a MiG-23-asok, a típus 2001. szeptemberi kivonásáig, akkor már csak négy üzemképes példánnyal rendelkeztek.

A LANCER UTÓDJA

Ahogy az öregedő LanceR-eket egyre drágább üzemben tartani, és már

torok, meteorológusok, illetve légvédelmitüzér-tisztek képzése.

A Bobocban székelő Traian Vuia Repülőműszaki és Tiszthelyettesképző Iskola képezi ki a tiszthelyetteseket a légi gépeinek és eszközeinek kiszolgálására, karbantartására és javítására. Az oktatott szakágak közé az alábbiak tartoznak: sárkányhajtómű, fedélzeti fegyverek, lőszer, rakéták, katapultülések, elektromechanikus berendezések, repülőelektronika, valamint a különböző radarok, légvédelmi rakéták és csöves tüzség üzemeltetése.

Szintén Bobocban található az Aurel Vlaicu Hajózáiskola. A 201. században IAK-52-esek, a 202.-ben An-2-esek, a 203-ban IAR-99 Standardok (és 2007-ig, a típus kivonásáig itt szolgáltak az L-39ZA-k is), a 204.-ben IAR-99 Soimok repülnek, míg a 206. században a Román Légierő utolsó öt IAR-316B Alouette III-asán folyik a képzés. Az iskolába felsőfokú végzettséggel lehet bekerülni, a megfelelő orvosi alkalmasság és a matematikából, társadalomtudományokból és angol nyelvből teljesített felvételi vizsga után. 2006-tól a képzést lerövidítették három évre, amelyből az elsőt a légierő-akadémián töltik a hallgatók, elméleti felkészüléssel. A leendő hajózáók a következő nyarat már Bobocban töltik, ahol először is végrehajtják a román gyártmányú IAK-52-es repüléséhez szükséges tantermi foglalkozásokat. Az első 50-60 repült óra során felméri a hallgató repülési készségeit, majd az első év elteltével eldöntik, hogy a hajózá vadászgépen folytatja-e a pályafutását vagy szállítógépen, esetleg helikopteren. A leendő

szállítópilóták a megmaradt hat An-2-esen folytatják, a helikopterek pedig a szintén román gyártmányú Alouette III-ason. A jövő vadászpilótái egy évre visszatérnek az akadémia, majd ötven óra következik az IAR-99 Standardon, ennek részeként már útvonal-, műszer- és műrepülésekre is sor kerül. A harmadik évben még inkább ezek felé toódik el a hangsúly. Az iskola elvégzésével a frissen kinevezett hadnagyok az IAR-99C Soimon folytatják a képzést, ezután kerülhet sor a LanceR-típusátképzésre.

A boboci beton felújítása miatt a sugárhajtóműves gépekkel a képzést 2003 és 2007 között Bacauban hajtották végre, az év szeptemberében kerültek vissza ide az IAR-99-esek és az L-39-esek – az L-29-eseket 2005-ben kivonták. 2007 decemberében átadtak egy Soim szimulátort is, amelyet a román Simultec, az Elbit leányvállalata készített el.

TARTALÉK TÁMASZPONTOK

A Román Légierőnek két tartalék bázisa van, ezeken egy-egy IAR-330 Puma század települt. Az első Constanța nemzetközi repülőtere, Mihail Kogălniceanu. 1990 és 2003 között itt szolgáltak a román MiG-29-esek. Az első négy példányt még az 1989-es forradalom előtt átadták, de a gyakorló repülések csak a következő év tavaszán indul-

a NATO előírásainak sem felelnek meg teljes körűen, ezért a Román Légierő még 2007-ben meghirdette a MiG-21-esek lecserelésének programját. A legalább 40 egyszemélyes és négy kétszemélyes, korszerű harci gépre vonatkozó projekt várható költségvetése mintegy 4,5 milliárd euró, az esélyesek közé az Eurofighter Typhoon, Lockheed Martin F-16-ost és a Saab Gripen sorolják. Természetesen mindegyik gyártó igen erős marketingtevékenységet folytat, az EADS 80%-os ellentételezést ígért, az amerikai kongresszus elé már került egy ajánlat 24 új és 24 felújított F-16C/D Block 50/52-esről, és persze a Saab is ajánlja mind a Gripen NG-t, mind felújított használt gépeket.

A tendert azonban mind ez ideig nem írták ki, és a jelenlegi gazdasági helyzetben a döntést elnapolva inkább a LanceR-ek üzemidő-hosszabbítása mellett döntöttek. ■